

OBSAH

Předmluva	5
Kapitola první	
VELKÁ REVOLUCE (1648–1654)	
„V někom našel zlato“	11
Co našel sedlák / Bezvýznamné povstání / Bohdan Chmelnický, revolucionář proti své vůli / Revoluce se spláčila / Pogromy a přehmaty / Válčit zlatem a stříbrem / Katastrofa u Pilawců / Do Varšavy zbývá dvě stě čtyřicet kilometrů	
Zlo přichází zvenčí	18
O zrádnosti vítězství / Polsko-litevský zlatý věk / Kulturní velikost / Svoboda a tolerance / Statkář získává, sedlák ztrácí / Situace dole na Ukrajíně / Hospodářská krize udeří na soustátí / Jed sebeuspokojení / Sarmatský mýtus / Nenávist polské šlechty vůči státu	
Rodí se král válečník	29
Falcký rod / Karel Gustav, mazánek / Veselý, avšak nevyrovnaný / Ke dvoru / „Nezvládnou to, nezvládnou to“ / Chlapec je cepován v obdivu k hrdinům / Peregrinace Karla Gustava / „Prudká touha ucházet se o štěstí mečem“ / O koních střelou rozpolcených vedví a o geometrii náhody / O smilných pannách a lásce, která pominula / Do Prahy a za slávou	
Svatá válka	52
Polský sněm / Jan Kazimír zvolen králem / Bitva u Zborova / Rozklad a sváry / Nepokoje se šíří / Pomalá lavina / Car Alexej dostává nabídku / O dohodě v Perejaslavi / „Svatá válka“	
Kapitola druhá	
PŘÍPRAVY NA KATASTROFU (1648–1652)	
O dřevu, stromech a hranicích	60
O potřebě dřeva v evropské civilizaci / Pole se rozšiřují / Jak vypadaly lesy / Nebezpečné a ošklivé místo / Hranice jako zóna a hranice jako čára / Nové heslo: suverenita / Sklon feudalismu k válce / „Zlato je váš	

Bůh" / Rozpor mezi Nizozemím a Anglií / Podivná námořní válka	
<i>Tajné plány</i>	71
„Pocity, které mi svírají srdce“ / Karel Gustav jako diplomat / Léta naplněná vzpourami / „Co jsme my lidé, když historie na své listy nezanese naše jména?“ / Dva kontrarevoluční projekty / Pochod na Paříž? / Plány na přepadení Polska / Švédská vůle k míru na západě / Pijáctví a milostná dobrodružství / Karel Gustav vyhrožuje válkou / Zpátky domů	
<i>„Prchám ode dvora jako před morem“</i>	79
Neklidný sněm roku 1650 / Karel Gustav zvolen následníkem trůnu / Zklamání / Pití v tehdejší Evropě / „Nakonec se soutěž zvrhla ve zvěřské chlastání“ / Eskapismus té doby / Kořalka vítězí / Karel Gustav se usazuje na Borgholmu / Trojnozí ölandští psi / Nové výstřednosti / Hospodářské problémy státu	
<i>Hybné páky války</i>	95
Jan Pasek žádá svou mzdu / Výplata na káře / Nový typ státu / Daňový systém švédský ... a polský / Stát, který vlastní půdu, a stát, který vybírá berně / Rozkrádání půdy / Moc a bezmoc polské šlechty	

Kapitola třetí

POSLEDNÍ ROKY MÍRU (1652–1655)

<i>Melancholická doba</i>	103
O historii citů / Pomíjivost a chlípnost / Století melancholie / O lykantropii a individualismu / Kristina hodlá abdikovat / Případ Messenius / Dvě popravy a jedno přerušené vyšetřování / Pretendent se připravuje / Karel Gustav nachází manželku / Kristina se vzdává trůnu / Nový regent / „Mluvil se hodně o válce“	
<i>Car dobývá Litvu křídou</i>	120
Tataři mění spojence / Nejasné pravomoci / Na Litvě / Janusz Radziwiłł / Bitva u Szepielewiczů / „Nechť Bůh pronese soud nad těmi, kdo nás tu zůstavili na porážku“ / Pád Smolenska / Kdy dorazí Rusové na pobřeží Baltu? / <i>Dominium maris Baltici</i> / Osudné setkání ve Varšavě 1655	
<i>Tři otázky v mrazivé místnosti</i>	131
Švédská říšská rada / Osm rodin / Prosincové úradky / Karel Gustav klade tři otázky / Hospodářské reformy / Brémská válka / Svatba v říjnu / Znepokojivé zprávy z východu / Plánuje se invaze / „Naše vážnost zvětšela“ / „Vyzbrojit a potom nečinně sedět je jako vést válku sám proti sobě“ / Otázky jsou zodpovězeny	
<i>O významu jistého „a tak dále“</i>	147
Vznik moderní diplomacie / Ztroskotalý vyslanec / Švédové se stavějí na zadní / Švédský parlament schvaluje zbrojení / Pacifismus	

v sedmnáctém století / Hobbes a původní stav člověka / Nedostatek peněz / Karel Gustav si poradí / Koruna si bere zpět čtvrtý díl / Úvěr na válku / Mobilizace

Kapitola čtvrtá

PŘEPADENÍ POLSKA (1655)

- „Nedbejte nepřítelova řevu a ryku“* 163
 Patrick Gordon, žoldněř / Švédská armáda překračuje hranice / První boje / Kapitulace v Ujściu / „Vino teklo v neomezeném množství“ / Švédský plán invaze / Karel Gustav mění plán / Na Varšavu!
Stará podlaha v Kiejdanech 175
 Riga, největší švédské město / Role Livonska ve švédské říši / Švédské pokusy o reformu / Baltsko-německá šlechta / Válečné přípravy v Pobaltí / Gustav Horn váhá / Pád Dünaburgu / Další průtahy / Ruská ofenziva znovu zahájena / „A všechny nad šestnáct let odevzdali meči“ / Litevská šlechta hledá ochranu
Karel Gustav volí cestu 186
 Nálada v Polsku / Válka a mír v Lowiczi / Panika v čele polského státu / Stefan Czarniecki / Význam Visly / Kam teď? / Pád Varšavy / Léčka / Gordon raněn / Bitva u Opoczna / O koních a jízdě / Karel Gustav se chce stát polským králem / „Počátek velké a nádherné severské monarchie“
Do poslední kapky krve 205
 O dějinách a technice / O střelném prachu / Hodnota opilcovy moči / Vojenská revoluce / Význam a krása Krakova / Úpadek Krakova / Město se připravuje na obranu / Král v slzách / Předměstí v plamenech / von Pretlach u barbakánu / Smělý podnik se zdařil / Boje u Grodzké brány

Kapitola pátá

VÍTĚZSTVÍ A TRIUMFY (1655–1656)

- Obléhání Krakova* 221
 Všední život v armádě / Švédský tábor u Krakova / Obléhačské techniky / „Nechají se střilet jako divá zvěř“ / Výpad, přepad, nápad / Víc než dobyvatel / Augustovský ideál / Zdání a skutečnost / Kde je korunní armáda?
Země bez krále, král bez země 233
 Bitva u Wojnicze / Něco o balistice kulek do pistole / „Na vyjížďce se ztratil“ / Jan Kazimír prchá ze země / Pokračuje obléhání Krakova / Soustátí se hroučí / Krakov kapituje / Korunní armáda mění stranu / Provincie přísahají věrnost Karlu Gustavovi / Náboženská různost v sedmnáctém století / Polští sociniáni / Doba přednárodní

<i>„Hladoví lidé, nebezpeční a tvrdí sousedé“</i>	250
Berlín / Vzestup Braniborska / Modernizace a historický kompromis / Kurfürst Fridrich Vilém ... a jeho velké ambice / Braniborsko zataženo do války	
<i>Ke Kaspickému moři?</i>	256
Život v kontrastech / Rytmus ročních období / Vytápění domů / „A zimy byly podstatně chladnější“ / Švédové pochodují k pobřeží / Bitva u Nového Dvora / Karel Gustav pochoduje do Toruně / Braniboři ustupují / Vyjednávání / Dohoda ve Wehlau / Konspirace dvou kabinetních strategií / Na Německo?	

Kapitola šestá ODPOR PŘITVRZUJE (1655–1656)

<i>Ta hrozná revolta</i>	273
Agneta Hornová / Romantická láska / Ženy a válka / Pradlena, švadlena, věštkyň, vdova / Švédský válečný zásobovací systém / Na Poláky se nakládá větší břemeno / Nepokoje na venkově / Švédské zločiny / Odpor je stále organizovanější / Násilí plodí násilí	
<i>Zázrak v Čenstochové</i>	289
Černá madona / Švédové útočí na klášter / „Zemřít za Matku Boží“ / Boje a vyjednávání / Psychologická a politická chyba / Jan Kazimír se vrací do Polska / Konfederace v Tyszowcích / Všeobecná vzpoura proti Švédům / „Naprostě a zcela nemilosrdně pobiti“ / Mnoho tváří revolty / Osvobození a přehmaty	
<i>Pastíš na pád hvězdy</i>	301
Šťastný půlrok Karla Gustava / Podcenění hrozby / Švédská hlavní armáda postupuje na jih / Štvanice na Czarnieckého sbor / Bitva u Gołąbu / Poražení pronásledování / Lublin padl, ne však Zamość / Pochod na jih přerušen / Švédové obklíčení v Jaroslavi / „Z říše švédské, olovo skolilo všechny mužské“ / Žije vůbec Karel Gustav?	
<i>„Teď se bude tančit pro nevěstu“</i>	313
Století hledání pravdy / Přírodovědecká revoluce / „Na Slunci skvrny nejsou“ / Huygens, Saturn a Titan / Vědec revolucionářem / Přenos zpráv / Agenti a špioni / O sympatických jehlách / Odchod z Jaroslavi / Předmostí u Sandoměře dobyto / Zbývá jediná cesta / Zázrak u Sanu	

Kapitola sedmá VÁLKA NARŮSTÁ (1656)

<i>„Příliš rozlícení, než aby žádali či poskytovali milost“</i>	332
Žalostný stav švédské armády / Posily / Katastrofa u Warky / O jízdním	

útoku / „Pobiti do posledního muže“ / Gdaňsk černýrován / Bitva u Hnězdna / Boj u Kcynie / Srdce zvonu bije / Diplomatické průtahy / Holandské vměšování / Braniborsko vstupuje do války ... a Poláci znovu dobývají Varšavu	
<i>Rusko útočí</i>	345
Východní polovina švédské říše / Kde začíná Finsko? / Těžiště státu se posouvá / Pravda o ruské hrozbě / Situace ruský mluvících / Ruský vpád / Špatná finská připravenost / Obraz Ruska / Pád Nyenu / Nöteborg a Kexholm obléhány / „Krutě zacházela se všemi sedláky bez rozdílu“ / 4107 rodin	
<i>Hlava v červené sametové skřínce</i>	357
Obrana Pobaltí a její nedostatky / „Vojáci chodí téměř nazí a bosí“ / De la Gardie a jeho přání otcem myšlenky / Ruská armáda překračuje hranice / Masakr v Dünaburgu / Deset rublů odměnou / Obléhání Dorpatu / Obléhání Rigy / Omyl ve tmě / Moždíře, pierriery a karkasy / Kam se poděl vůl paní Meyerschenové? / Obléhání přerušeno „Už dlouho se vlast nenacházela v tak nebezpečné situaci“	370
Kritika proti Karlu Gustavovi / Třídenní bitva u Varšavy / Polský paradox / Fridrich Vilém říká ne / Znovu k pobřeží / „Bůh ví, jak si stojíme“ / Diplomacie a nemoc / V oblacích sebezbožnění / Mor / O významu noční košile / Muž v rákosí / Erik Jönsson se vrací do života a k armádě	
Kapitola osmá	
NA DÁNSKO! (1657)	
<i>Hoří Berlín?</i>	385
Na počátku bylo znamení / Finální a kauzální myšlení / Astrologie a chiromantie / Rozmach tajných věd / Komenský a čeští bratři / Kabalistika / Kolik je 666 x 2 + 325? / Polská ofenziva na pobřeží / Bitva u Filipowa a Prostek / Jan Kazimír vjíždí do Gdaňsku / Císař vstupuje do války ... a Sedmihradsko taktéž	
<i>Bod obratu u Brestu</i>	397
O Sedmihradsku a knížeti Rákóczim / Jan Kazimír obklíčen v Gdaňsku ... avšak zachráněn / Švédská armáda počtvrté postupuje na jih / O důsledcích války v Polsku / „Nejsou tu lidi ani stavení“ / Švédové a Transylvánci se spojují / Zvolna k severu / Útok na Brest / Zpráva o dánském zbrojení	
<i>Polní maršálek Bille bude muset smeknout</i>	415
O Dánsku / O dánském revanšismu / Manipulace v Odense / Zajatci zvrácené logiky zbrojení / „Muž statné postavy“ / Lehkomyslnost a pomatení / Mlhavé plány, nejasné vztahy ve velení / Už válka začala?	

<i>„S těmihle barbary se nic nepořídí“</i>	423
Brest dobyt / „Jakmile zjistím, že se Dánsko dává do pohybu, musím všeho ostatního nechat“ / Švédské přípravy / Mezinárodní právo v sedmáctém století / Transylvánci ponechání svému osudu / Teplé léto roku 1657 / Hlavní armáda opouští Polsko / „Nemytí a špinaví“ / Na Dánsko / Bombardování Itzehoe / Zastavení u Frederiksdode	

Kapitola devátá

TAŽENÍ PŘES BELT (1658)

<i>„Bůh stůj při nás!“</i>	447
Tuplované místní sněmy / Rychlé švédské zbrojení / Napadený napadá první / Nová měřítka války / Boje v Hallandu / Bitva u řeky Genevadså / Bitva u Kattarpu / Dánové plundrují Dány / Göteborg ohrožen / O Norsku / Příhraniční boje v Bohuslänu / „Dokonale zpustošilo všechno“ / Bitva u Hjärtumu / O Göteborgu	
<i>Útok na Frederiksdode</i>	464
Švédská okupační správa v Jutsku / Frederiksdode / „Je nasnadě s jakým nasazením života“ / Zteč začala / Slabý bod pevnosti / „V prvním furoru pobiti“ / Pád Frederiksdode / Reakce / Karel Gustav snímá masku: „naopak spíš nelibost“	
<i>Pochod po ledu</i>	474
Zběsilá diplomacie / Avanturismus a bezzásadovost / Karel Gustav láká Angličany / Válka se Španělskem? / Chladná zima / Z Jönssona se stává Dahlbergh / Na Fyn? / „Jak to potom dopadne s vaším obchodováním?“ / Válka v Německu / Chladná zima / Možná by se dalo přejít po ledu? / „Bůh dej, ať uhodí pořádný mráz“ / Sobota 30. ledna 1658	
<i>„Hrdinský čin vzácnější nad jiné“</i>	486
Život na Fynu / Pochod přes Malý Belt / Bitva u Iversnæsu / Obrana Fynu se hroutí / „Mečem a zbraní“ / Jízdou proti loďstvu / Další hazardní kousek, další improvizace / Vydrží led až k Sjællandu? / „Odpovězte mi kdykoliv, ve dne i v noci“ / Erik Dahlbergh na výzvědách / K pobřeží / Setkání v Nyborgu / „V tomto okamžiku přechází naše vojsko na Langeland“	

Kapitola desátá

OD VÁLKY K VÁLCE

<i>Mír v Roskilde</i>	500
Pochod přes Veký Belt / „Pořád jsme se báli“ / Nehorázné lži Erika Dahlbergha / Švédové vstupují na Lolland / Nečekaný pád Nakskova /	

Vpřed, vpřed / Na Sjælland ochromený panikou / Dánská nabídka míru / „Třeba si král bude moci podržet všechno“ / Vyjednávání / Dohoda v Tostrupu / Mír v Roskilde / Setkání na Frederiksborgu	
<i>Miluje válku víc než své země</i>	517
Karel Gustav objíždí provincii Skåne / Noví poddaní přísahají věrnost / Změny a novoty / Nespokojenost / Norský vpád do Jämtlandu / Šance na Frösö dobyta / Velké zklamání z míru / Trondheim je švédský / Stavovské setkání v Göteborgu / Plány na novou válku / Souboje v sedmnáctém století / „Galský úd je poslem míru“ / Na Dánsko!	
<i>Další hazardní kousek</i>	538
Dahlbergh provádí špionáž v Dánsku / Dahlberghovy omyly / Švédská armáda se vyloduje / „Vám přece může být jedno, jestli se váš král jmenuje Frederik, Kristián nebo Karel“ / Zoufalá rozhodnost v Kodani / Karel Gustav váhá / Kronborg obléhán / O Kodani / Kronborg kapituluje / Bezocasý pes	
<i>„To nebyl řádný boj, ale vraždění“</i>	551
Spojenci zachraňují Jutsko / Boj o Als / „Zoufalýma očima“ / Zteč zámku Kolding / „Sem s ním, srazím mu hlavu“ / Boje na Amageru / Holandsko vstupuje do války / Velká námořní bitva v Öresundu	
Kapitola jedenáctá	
BOJ O KODAŇ (1659)	
<i>„Máme krále?“</i>	572
Zapomenuté Finsko / Příhraniční boje / Sámové / Obě strany plení / Bitva u Lavy / Útěk lidu / Mor v Pobaltí / „Obilí hnilo na polích, jelikož nebylo nikoho, kdo by úrodu sklídl“ / Čtyři neúspěchy / Muži v Jamě ponechání svému osudu / Príměří s Ruskem	
<i>Boj o Kodaň</i>	584
Švédské přípravy / Nepokoje ve Skåne / Spiknutí v Malmö / Vzpoura na Bornholmu / Norové dobývají zpět Trondheim / Zahájen útok na Kodaň / Plán Karla Gustava / Díra a tajná cesta / „Na ně, na ně“ / „S ohromnou zběsilostí a kvapem“ / „Bašty a všechno kolem vzplálo plamenem“ / Bitevní pole se uklízí	
<i>„Prchavá jako sen žhavý“</i>	601
O Kuronsku / Přepad v Mittau / Únos vévody Jakuba / „Bezohlednost a nenasytňá dobyvačnost švédského krále“ / Přání otcem myšlenky / Válka v Polsku po odchodu hlavní armády / Obléhání Toruně / „Zasáhl mne granát značných rozměrů“	
<i>Boj o ostrovy</i>	610
Erik Dahlbergh jako propagandista / Chybná mapa / Bezvýhodná situace / Anglická flotila vplouvá do Öresundu / „Se šesti mocnými	

nepráteli proti sobě“ / Dobyt Langeland ... taktéž Falster, Lolland
a Møn / Spojenci se pokoušejí o vylodění na Fynu / Švédský protiútok
na východě / Guerilla ve Skåne / Lapkové

Kapitola dvanáctá

Mír (1659–1660)

<i>Tři koncerty v Haagu</i>	623
Existuje Evropa? / Smrt křesťanstva / Myšlenka mocenské rovnováhy / Rodí se mírový kongres / Setkání v Haagu / Za mír na severu / Náhlá nemoc Georga Downinga / Švédská a dánská reakce / Zvýšené nebezpečí holandsko-anglické války / Třetí koncert / „Vy si plánujete s těmi svými flotilami, ale já o nich rozhodnu šavlí“ / Invaze do Pomořan	
<i>„Přáli si raději umřít“</i>	636
Erik Dahlbergh měří a staví / Skryté chyby zásobovacího systému / Utrpení dánského lidu / Mučení a kmotrovství / Odpor / Převrat v Ystadu / Angličané odplouvají domů / Švédské neúspěchy v Prusku a Kuronsku / „Ztráta Fynu bude má smrt“ / Tři chyby Karla Gustava / Boj o Fyn / Bitva u Nyborgu / „Utrpěl jsem mnoho ran“	
<i>U temné Plutonovy brány</i>	652
Melancholie Karla Gustava / O povrchnosti velkých mužů / Nová mírová jednání / Invaze do Norska / Obléhání Haldenu / „Křik a nářek žen a dětí“ / Sněm v Göteborgu / Král onemocněl / „To je práce a trud“ / Král umírá / Pád hvězdy nad Gdaňskem	
<i>„Je po lumpovi“</i>	665
„Posádky umírají hladem“ / Mír s Polskem / Mír v Kodani / Švédové odcházejí z Dánska / „Ti, kteříž se slzami rozsívali, s prozpěvováním žítí budou“ / Abdankování / Důsledky války pro Dánsko / Frederik III. samovládce / Důsledky války pro Braniborsko, Rusko a Polsko / Erik Dahlbergh povýšen do šlechtického stavu / Pohřeb / Portrét / „Já jsem oheň“	
Vysvětlivky	691
Stručné uvedení do výslovnosti švédských jmen	698
Poznámka k jazykové podobě místních jmen	699
Odkazy na prameny	700
Zkratky	706
Soupis pramenů a literatury	707
Přehled dat a událostí	722
Doslov	725
Rejstřík	730